

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-262-273](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-262-273)

УДК 005.934:658.14/.16]:614.2

JEL Classification: I10, G32

Олена Іванівна Гонта

доктор економічних наук, професор, професор кафедри туризму
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: e.gonta@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6434-357X>

ResearcherID: [A-9502-2017](https://orcid.org/0000-0001-6434-357X)

Євгеній Дмитрович Шакур

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: shyevhdm@stu.cn.ua. ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7718-1643>

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У статті досліджено сутність системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я. Визначено мету та завдання системи фінансово-економічної безпеки, а також виділено підсистеми, що входять до її складу, а саме: підсистема фінансового управління; підсистема управління ризиками; правова підсистема; кадрова підсистема; матеріально-технічна підсистема та підсистема інформаційної безпеки. Розкриті основні функції системи: захисна, контрольна, аналітична, прогностична, регулююча, інформаційна, превентивна, забезпечення стабільності, оптимізацій, забезпечення соціальної відповідальності, управління ризиками та інвестиційна інноваційна. Також наведено ключові принципи розвитку системи фінансово-економічної безпеки, а саме це принципи: комплексності, системності, превентивності, прозорості та підзвітності; ефективності, гнучкості та адаптивності; законності, диверсифікації, економічної доцільності, відповідальності, постійне вдосконалення та своєчасність реагування.

Ключові слова: безпека; фінанси; фінансово-економічна безпека; заклад охорони здоров'я; медичний заклад; система.

Рис.: 1. Бібл.: 13.

Постановка проблеми. На поточному етапі розвитку системи охорони здоров'я фінансово-економічна безпека медичних закладів становить зростаючий науковий та практичний інтерес, зумовлюючи необхідність розробки новітніх підходів до її організаційного забезпечення. Аналіз сутності фінансово-економічної безпеки закладу охорони здоров'я передбачає першочергове завдання нейтралізації потенційних та реальних небезпек і загроз, спрямованих на забезпечення якісного надання медичних послуг та досягнення стратегічних цілей у сфері охорони здоров'я. Ефективна організація фінансово-економічної безпеки є ключовою умовою стабільного функціонування медичних установ. Актуальність розбудови комплексної системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я посилюється потенційною фінансовою нестабільністю та необхідністю захисту від деструктивних зовнішніх і внутрішніх факторів. Отже, формування системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я є важливим науково-практичним завданням, що визначає напрями подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні положення та практичні аспекти щодо вивчення особливостей та проблем функціонування закладів охорони здоров'я присвячена низка наукових робіт таких учених:

Ю. В. Вороненко, В. С. Грицевич, О. М. Голяченко, З. С. Гладун, С. М. Жукевич, В. І. Куценко, В. О. Липчанський, Л. М. Немець, Д. І. Медяник, Х. Є. Подвірна, В. М. Пашков, П. Г. Снегірьов, Г. І. Трілленберг, В. В. Шафранський, В. О. Шевченко, Л. Т. Шевчук та ін.

Водночас багато науковців розглядають питання, пов'язані з формуванням фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я. Серед них варто виділити таких учених: В. В. Борщ, О. І. Гонта, М. В. Дубина, С. М. Жукевич, М. М. Забаштанський, Н. В. Зачосова, Н. І. Карпишин, В. Д. Парій, О. В. Попело, О. Шегера та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на численні наукові праці, присвячені вивченню питань щодо особливостей функціонування та реформування закладів охорони здоров'я, недостатньо уваги приділяється висвітленню в наукових публікаціях формуванню системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я, що й вимагає проведення додаткових досліджень.

Мета статті. Метою цієї статті є визначення ключових елементів та принципів формування дієвої системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я, спрямованої на забезпечення їхнього сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. В умовах нестабільного економічного середовища та постійних реформ у сфері охорони здоров'я, забезпечення фінансово-економічної безпеки медичних установ набуває критичного значення для їхнього стабільного функціонування. Недостатня фінансова стійкість закладів охорони здоров'я може призвести до зниження якості медичних послуг, обмеження доступу пацієнтів до необхідної допомоги та зростання соціальної напруги. Ефективна система фінансово-економічної безпеки дозволить закладам охорони здоров'я більш раціонально використовувати наявні ресурси, оптимізувати витрати та підвищити свою операційну ефективність. Пандемічні виклики останніх років продемонстрували вразливість фінансових систем медичних установ до непередбачуваних криз та необхідність формування стійких механізмів реагування на них. Забезпечення фінансової прозорості та запобігання корупційним ризикам у сфері охорони здоров'я є важливим аспектом національної безпеки та зміцнення довіри суспільства до медичної галузі. Впровадження сучасних інструментів фінансового аналізу та прогнозування сприятиме своєчасному виявленню потенційних загроз та розробці превентивних заходів для забезпечення економічної стабільності закладів. Дослідження формування системи фінансово-економічної безпеки є актуальним у контексті євроінтеграційних прагнень України та необхідності адаптації вітчизняної системи охорони здоров'я до міжнародних стандартів. Розробка ефективних механізмів управління фінансовими ризиками дозволить медичним установам більш впевнено реалізовувати стратегічні плани розвитку та модернізації [8].

Особиста безпека стала предметом особливої уваги лише наприкінці минулого століття. У 1994 році Програма розвитку ООН у межах концепції людського розвитку вперше визначила ключові складові безпеки людини, до яких

належать: економічна стабільність (гарантований мінімальний дохід), продовольча незалежність (доступність достатньої кількості якісної їжі), охорона здоров'я (запобігання хворобам), екологічна захищеність (наявність чистої води та повітря, раціональне використання землі), власне особиста безпека (захист від фізичного насильства та загроз), безпека національних меншин (збереження їхньої культурної ідентичності) та політична безпека (забезпечення основних прав і свобод) [1; 9]. Зважаючи на те, що в сучасному світі населення країни сприймається як її людський капітал, можна зробити висновок про його визначальну роль у забезпеченні демографічної та соціальної безпеки держави. Саме тому становлення та розвиток системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я має дуже важливе значення.

Спираючись на наявні дослідження у сфері функціонування закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) та напрацювання в області фінансово-економічної безпеки можна виділити, що система фінансово-економічної безпеки являє собою інтегроване утворення, що характеризується наявністю чіткої мети, множини взаємодіючих складових та здатністю забезпечувати стабільну діяльність медичної установи, збереження її активів, їх оптимальне використання, протидію зовнішнім і внутрішнім негативним впливам, надання медичної допомоги належного рівня та виконання соціальних зобов'язань [3]. На рис. 1 представлена система фінансово-економічної безпеки ЗОЗ.

Отже, метою формування системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я є забезпечення стабільного та ефективного функціонування медичного закладу за допомогою захисту фінансових ресурсів, майна та ділової репутації від потенційних загроз і негативних впливів.

Для досягнення мети функціонування система фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я виконує такі завдання:

- підтримання фінансової стійкості та платоспроможності ЗОЗ в довгостроковій перспективі;
- ефективне та доцільне використання активів, їх захист від псування та пошкоджень;
- раціональне використання наявних фінансових ресурсів та ефективне ведення господарської діяльності;
- мінімізація впливу зовнішніх та внутрішніх негативних чинників;
- забезпечення фінансової прозорості та підзвітності в діяльності закладу;
- підтримка необхідного рівня ліквідності для виконання своїх фінансових зобов'язань;
- формування умов для постійного надання якісних медичних послуг та виконання соціальної функції;
- підтримання на належному рівні економічної безпеки персоналу через стабільну виплату заробітної плати та соціальні гарантії;
- посилення ділової репутації та довіри з боку пацієнтів, партнерів та суспільства загалом.

Рис. 1. Система фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я

Джерело: складено автором з урахуванням [1; 3-5].

Система фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я представлена низкою взаємозалежних підсистем, від ефективності функціонування яких залежить спроможність системи стабільно функціонувати як можна довше. До таких підсистем належать: підсистема фінансового управління; підсистема управління ризиками; правова підсистема; кадрова підсистема; матеріально-технічна підсистема та підсистема інформаційної безпеки.

Підсистема фінансового управління. Функціонування даної підсистеми направлено на регулювання фінансових потоків медичного закладу, контроль за доходами та витратами, оптимізацію фінансових ресурсів, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також вона відповідає за фінансове планування та прогнозування. Діяльність підсистеми спрямована на забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності закладу.

Головними напрямками на які скеровується підсистема фінансового управління це:

1) бюджетування, тобто розробка та виконання бюджету по доходах та витратах. Аналітичні дані мають важливе значення для ефективного фінансового планування та прийняття рішень [14];

2) фінансовий аналіз – це напрямок, пов'язаний з оцінкою фінансового стану закладу охорони здоров'я, визначення слабких місць та потенційних ризиків у діяльності закладу [7];

3) управління дебіторською та кредиторською заборгованістю означає постійний моніторинг своєчасності оплати та мінімізація ризиків, пов'язаних з неплатежами;

4) урізноманітнення джерел фінансування: залучення фінансових ресурсів з різних джерел, а саме кошти державного бюджету, медичне страхування, благодійність, а також запровадження переліку платних послуг.

Підсистема управління ризиками. Ця підсистема охоплює виявлення, оцінку та мінімізацію великої кількості ризиків, включаючи фінансові, операційні, клінічні, стратегічні, технологічні та кібернетичні ризики [12]. Важливим є розробка та тестування планів дій на випадок виникнення надзвичайних подій, у тому числі різних збоїв та кібератак. Саме тому заходи, спрямовані на захист персональних даних пацієнтів та забезпечення операційної безперервності, мають вирішальне значення для ЗОЗ [11]. Комплексне управління ризиками є фундаментом економічної безпеки медичних закладів, направлене на його захист від потенційних фінансових втрат, операційних збоїв та шкоди репутації. З огляду на зростаючу загрозу кібератак ця підсистема є вкрай важливою, оскільки непередбачені події та вразливості можуть мати серйозні фінансові та операційні наслідки. Надійна структура управління ризиками допомагає передбачати та пом'якшувати ці загрози.

Правова підсистема. Діяльність цієї підсистеми головним чином спрямована на забезпечення законності, правопорядку та захисту майнових і фінансових інтересів медичних закладів у процесі їхньої господарської діяльності. Основними напрямками є такі [10]:

1) ведення обліку та звітності. Дотримання вимог законодавства щодо ведення бухгалтерського обліку та звітності;

2) аудит. Проведення незалежного аудиту фінансової діяльності закладів охорони здоров'я;

3) публічність. Інформування громадськості про фінансовий стан та діяльність закладів охорони здоров'я.

Кадрова підсистема. Ця підсистема включає залучення та наявність високо кваліфікованого персоналу, його утримання та постійне підвищення кваліфікації, включаючи клінічний та адміністративний персонал [13]. Вирішення проблеми нестачі робочої сили та управління витратами на її утримання є важливими аспектами економічної безпеки. Економічна незахищеність серед працівників закладів охорони здоров'я може вплинути на стабільність робочої сили та якість медичної допомоги [15]. Стабільно працюючий персонал медичних закладів є важливим аспектом для надання якісної медичної допомоги та забезпечення економічної безпеки закладів охорони здоров'я. Висока плінність кадрів та нестача персоналу можуть призвести до збільшення витрат та погіршення якості медичної допомоги. Витрати на оплату праці становлять значну частину бюджетів лікарень, саме тому медичні заклади повинні інвестувати в розвиток свого персоналу для забезпечення стабільного, постійного та ефективного надання якісних медичних послуг.

Матеріально-технічна підсистема. Ця підсистема представлена сукупністю елементів, процесів та заходів, спрямованих на забезпечення захисту матеріальних цінностей, обладнання, інфраструктури та інших ресурсів закладу від загроз, які можуть призвести до фінансових втрат або порушення його основної діяльності. Для підтримки в робочому стані наявного медичного обладнання та впровадження сучасних технологічних рішень потребує значних обсягів інвестиційних ресурсів. Впровадження нових технологій може підвищити ефективність, покращити догляд за пацієнтами та стимулювати інновації [14]. Підтримання сучасної та ефективної технологічної інфраструктури стає все більш важливим для економічної безпеки в охороні здоров'я, забезпечуючи краще управління даними, вдосконалені робочі процеси та покращене надання послуг. Охорона здоров'я стає дедалі більш залежною від технологій, бо застарілі або неефективні системи можуть ускладнювати операції, збільшувати витрати та ставити організації в невідгдане конкурентне становище.

Підсистема інформаційної безпеки. Функціонування цієї підсистеми направлене на захист інформаційних ресурсів закладу, які мають значення для його фінансово-економічної діяльності, від несанкціонованого доступу,

використання, розголошення, модифікації, знищення або порушення їхньої цілісності та доступності з використанням комплексу організаційних, технічних та правових заходів. Основні складові та напрями діяльності підсистеми інформаційної безпеки включають:

- захист конфіденційної інформації;
- забезпечення цілісності інформації;
- забезпечення доступності інформації;
- захист від шкідливого програмного забезпечення;
- управління інцидентами інформаційної безпеки;
- правове забезпечення інформаційної безпеки;
- аудит інформаційної безпеки;
- підвищення обізнаності персоналу.

Ефективна підсистема інформаційної безпеки є невід'ємною частиною загальної системи фінансово-економічної безпеки ЗОЗ, оскільки захист інформаційних ресурсів безпосередньо впливає на збереження фінансових даних, запобігання шахрайству, забезпечення стабільності бізнес-процесів та підтримання довіри пацієнтів та партнерів. Втрата або компрометація важливої інформації може призвести до значних фінансових збитків, юридичних проблем та репутаційних ризиків для закладу.

Для більш детального розуміння особливостей розвитку системи фінансово-економічної безпеки ЗОЗ доцільно розглянути ключові функції, які вона виконує. Функції системи фінансово-економічної безпеки закладу охорони здоров'я є різноманітними та спрямовані на забезпечення його стабільного розвитку та захисту. Основними з них є такі:

- *захисна функція* направлена на забезпечення збереження активів закладу (фінансових, матеріальних, нематеріальних), запобігання їх незаконному або неефективному використанню, а також мінімізація ризиків втрат від зовнішніх та внутрішніх загроз;
- *контрольна функція* пов'язана зі здійсненням постійного моніторингу та контролю за фінансово-господарською діяльністю закладу, виявлення відхилень, порушень та неефективних практик;
- *аналітична функція* охоплює збір, обробка та аналіз інформації про фінансово-економічний стан закладу, виявлення тенденцій, загроз та можливостей для прийняття обґрунтованих управлінських рішень;
- *прогнозуюча функція* зосереджена на розробці прогнозів фінансово-економічного розвитку закладу охорони здоров'я, оцінка потенційних ризиків та визначення можливих сценаріїв майбутньої діяльності;
- *регулююча функція* встановлює внутрішні правила, норми, процедури та регламенти у сфері фінансово-економічної діяльності для забезпечення її законності, прозорості та ефективності;
- *інформаційна функція* направлена на оперативне та точне інформування керівництва про фінансовий стан ЗОЗ, потенційні та існуючі ризики;

– *превентивна функція* зосереджена на розробці та впровадженні заходів, спрямованих на запобігання виникненню фінансово-економічних загроз та мінімізацію їхніх потенційних наслідків;

– *функція забезпечення стабільності* зорієнтована на збереження фінансової стабільності та здатності медичного закладу розраховуватися за своїми боргами, гарантуючи своєчасне виконання ним фінансових зобов'язань;

– *функція оптимізації* пов'язана з виявленням та застосуванням способів щодо мінімізації витрат, раціональнішого використання ресурсів та зростання доходів медичної установи (за умови, що це відповідає її організаційно-правовому статусу);

– *функція забезпечення соціальної відповідальності* сприяє виконанню закладом його соціальної функції через забезпечення фінансової стабільності, що дозволяє надавати якісні медичні послуги населенню;

– *функція управління ризиками* направлена на ідентифікацію, оцінку, аналіз та розробку стратегій управління фінансово-економічними ризиками, включаючи їхнє попередження, мінімізацію та передачу (за потреби). Це включає в себе розробку планів реагування на кризові ситуації та забезпечення безперервності діяльності;

– *інноваційно-інвестиційна функція* сприяє формуванню вигідного фінансового середовища для розвитку інновацій, залучення інвестиційних коштів та оновлення матеріально-технічної інфраструктури установи. Це включає оцінку інвестиційних проєктів, залучення фінансування та контроль за ефективністю інвестицій.

Ключовими принципами розвитку системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я є: комплексності, системності, превентивності, прозорості та підзвітності; ефективності, гнучкості та адаптивності; законності, диверсифікації, економічної доцільності, відповідальності, постійне вдосконалення та своєчасність реагування [2; 6].

Принцип комплексності передбачає забезпечення фінансово-економічної безпеки на всіх рівнях управління та охоплення всіх сфер діяльності закладу, враховуючи взаємозв'язки між ними.

Принцип системності передбачає створення комплексної системи фінансово-економічної безпеки ЗОЗ зі взаємопов'язаними елементами, які функціонують зі спільною метою, а також охоплюють різні аспекти діяльності медичних закладів із надання якісних медичних послуг.

Принцип превентивності спрямований на запобігання фінансовим ризикам і загрозам, передбачає постійний моніторинг фінансового стану закладу охорони здоров'я, аналіз потенційних ризиків та розробку заходів для їх мінімізації.

Принцип прозорості та підзвітності означає відкритість інформації про фінансові потоки, рішення та відповідальність за їхні наслідки перед зацікавленими сторонами.

Принцип ефективності передбачає раціональне використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів ЗОЗ, а саме: оптимізацію витрат, впровадження енергоощадних технологій та залучення інвестицій для модернізації матеріально-технічної бази і т. ін.

Принцип гнучкості та адаптивності реалізується у здатності системи фінансово-економічної безпеки ЗОЗ адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, що своєю чергою потребує постійного вдосконалення системи управління ризиками, реагування на зміни законодавства та економічної ситуації тощо.

Принцип законності полягає в неухильному дотриманні чинного законодавства України, нормативно-правових актів та внутрішніх положень ЗОЗ у всіх аспектах її функціонування.

Принцип диверсифікації передбачає розподіл фінансових ресурсів, напрямів діяльності та партнерських відносин з метою зменшення залежності від одного джерела, ринку чи контрагента та мінімізації потенційних втрат.

Принцип економічної доцільності означає, що витрати на забезпечення фінансово-економічної безпеки мають бути обґрунтованими, відповідними з потенційними загрозами та очікуваними вигодами від їхнього відвернення, забезпечуючи ефективне використання ресурсів ЗОЗ.

Принцип відповідальності визначає чітке розмежування обов'язків та персональну відповідальність посадових осіб і структурних підрозділів за забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки, а також за наслідки ухвалених рішень та вчинених дій у цій сфері.

Принцип постійного вдосконалення проявляється в результаті регулярного аналізу ефективності функціонування системи, виявлення слабких місць та впровадження заходів щодо її постійного поліпшення та адаптації до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Принцип своєчасності реагування передбачає оперативне вжиття необхідних заходів у разі виникнення фінансово-економічних загроз або кризових ситуацій для мінімізації негативних наслідків.

Формування, функціонування та розвиток системи фінансово-економічної безпеки ЗОЗ має здійснюватися за відповідними принципами, що забезпечують ефективність певних процесів і сприяють посиленню спроможності медичних закладів протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам та загрозам для створення функціональних можливостей усіх складових такої системи.

Висновки і пропозиції. Згідно з проведеним дослідженням, можна зробити висновок, що забезпечення фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я є багатогранним та постійним завданням, що вимагає пильної уваги та комплексного підходу. Ефективний менеджмент підсистемами фінансового управління, управління ризиками, правовою, кадровою, технічною та інформаційною безпеки є критично важливим для стабільності та довгостро-

кової життєздатності закладів охорони здоров'я. Взаємозв'язок між цими підсистемами підкреслює необхідність інтегрованого підходу до управління безпекою, який повинен враховувати як фінансові, так і економічні фактори. Подальші дослідження системи фінансово-економічної безпеки будуть направлені на визначення факторів, що впливають на розвиток медичної галузі, а також особливості фінансового забезпечення медичних закладів.

Список використаних джерел

1. Борщ В. В. Система охорони здоров'я як структурний елемент національної безпеки України / В. В. Борщ // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М. М. Палінчак. – Ужгород, 2019. – Вип. 23, Ч. 1. – С. 19–23.
2. Дрибас Н. В. Організаційні аспекти формування системи фінансово-економічної безпеки підприємства / Н. В. Дрибас // Економіка і суспільство. – 2016. – № 7. – С. 303–306.
3. Дубина М. В. Система фінансово-економічної безпеки закладу охорони здоров'я: сутність та особливості функціонування / М. В. Дубина, О. І. Гонта, Є. Д. Шакур // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2024. – № 4(40). – С. 187–201.
4. Дубина М. Організаційно-економічний механізм розвитку сфери охорони здоров'я: сутність, морфологія та специфічні особливості функціонування / М. Дубина, Д. Сердюк // Науковий вісник Полісся. – 2023. – № 1(26). – С. 238–254. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-238-254](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-238-254).
5. Дубина М. Роль фінансово-кредитних установ у стратегічному розвитку сфери охорони здоров'я / М. Дубина, М. Забаштанський, А. Роговий // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2020. – № 4(24). – С. 64–73.
6. Економіка охорони здоров'я [Електронний ресурс] : [підручник] / за заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В. Д.; Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. – 288 с. – Режим доступу: <https://salol.i/2b00ACB>.
7. Жукевич С. Аналіз фінансової стійкості закладів охорони здоров'я в умовах сталого розвитку [Електронний ресурс] / Світлана Жукевич, Наталя Карпишин, Олександр Шегера // Світ фінансів. – 2022. – Вип. 3. – С. 111–126. – Режим доступу: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1538>.
8. Зачосова Н. В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ : монографія / Н. В. Зачосова. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2016. – 375 с.
9. Програма розвитку ООН [Електронний ресурс]. – 1994. – Режим доступу: <https://salol.i/00Fe1FD>.
10. Формування організаційно-економічного механізму управління закладом охорони здоров'я в сучасній парадигмі розвитку / О. Мартинюк, Н. Кусик, О. Рудінська, В. Криленко // Економіка та суспільство. – 2024. – № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-56>.
11. Ford J. How Economic Stress Can Expand the Attack Surface in Healthcare [Electronic resource] / Jim Ford // PatientLock. – Accessed mode: <https://salol.i/72D643b>.
12. Healthcare Under Pressure: Financial Risk Factors and Steps for Mitigating Them [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://salol.i/B021044>.
13. Levkvovets N. Ensuring economic security of the enterprise [Electronic resource] / Nataliia Levkvovets. – Accessed mode: <https://salol.i/BEC9c18>.

14. Schaknowski B. J. Solving health care's financial burden amid economic uncertainty [Electronic resource] / B. J. Schaknowski // MBA. – 2023. – Accessed mode: <https://salo.li/c1E4df9>.
15. Tracy M. M. Economic insecurity during the COVID-19 pandemic among healthcare workers by educational attainment [Electronic resource] / M. M. Tracy, S. D. Ben, K. F. Bianca // Health Affairs Scholar. – 2024. – Accessed mode: <https://salo.li/c82cd86>.

References

1. Borshch, V. V. (2019). Systema okhorony zdorovia yak strukturnyi element natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The health care system as a structural element of national security of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University: series: International Economic Relations and World Economy*, 23(1), 19–23.
2. Drybas, N. V. (2016). Orhanizatsiini aspekty formuvannia systemy finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Organizational aspects of the formation of the system of financial and economic security of an enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, (7), 303–306.
3. Dubyna, M. V., Honta, O. I., & Shakun, Ye. D. (2024). Systema finansovo-ekonomichnoi bezpeky zakladu okhorony zdo-rovia: sutnist ta osoblyvosti funktsionuvannia [System of financial and economic security of a healthcare institution: essence and features of functioning]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management*, (4(40)), 187–201.
4. Dubyna, M., & Serdiuk, D. (2023). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm rozvytku sfery okhorony zdorovia: sutnist, morfolohiia ta spetsyfichni osoblyvosti funktsionuvannia [Organizational and economic mechanism of development of the health care sector: essence, morphology and specific features of functioning]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissya*, (1(26)), 238–254. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-238-254](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-238-254).
5. Dubyna, M., Zabashtanskyi, M., & Rohovyi, A. (2020). Rol finansovo-kredytnykh ustanov u strateichnomu rozvytku sfery okhorony zdorovia [The role of financial and credit institutions in the strategic development of the health sector]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management*, (4(24)), 64–73.
6. Parii, V. D. (Ed). (2021). *Ekonomika okhorony zdorovia [Health Economics]*. TOV «Vydavnychiy dim “Buk-Druk”». <https://salo.li/2b00ACB>.
7. Zhukevych, S., Karpysyn, N., & Shehera, O. (2022). Analiz finansovoi stiiikosti zakladiv okhorony zdorovia v umovakh staloho rozvytku [Analysis of the financial stability of health care institutions in the context of sustainable development]. *Svit finansiv – World of Finance*, 3, 111–126. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1538>.
8. Zachosova, N. V. (2016). *Formuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky finansovykh ustanov [Formation of the system of economic security of financial institutions]*. PP Chabanenko Yu.A.
9. Prohrama rozvytku OON [UN Development Program]. (1994). <https://salo.li/00Fe1FD>.
10. Martyniuk, O., Kussyk, N., Rudinska, O., & Krylenko, V. (2024). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia zakladom okhorony zdorovia v suchasniy paradyhmi rozvytku [Formation of the organizational and economic mechanism of management of a health care institution in the modern paradigm of development]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (64). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-56>.
11. Ford, J. (n.d.). How Economic Stress Can Expand the Attack Surface in Healthcare. *PatientLock*. <https://salo.li/72D643b>.
12. Healthcare Under Pressure: Financial Risk Factors and Steps for Mitigating Them. (n.d.). <https://salo.li/B021044>.
13. Levkvovets, N. (2022). *Ensuring economic security of the enterprise*. <https://salo.li/BEC9c18>.

14. Schaknowski, B. J. (2023). Solving health care's financial burden amid economic uncertainty. *MBA*. <https://salolli/c1E4df9>.

15. Tracy, M. M. Ben, S. D., & Bianca, K. F. (2024). Economic insecurity during the COVID-19 pandemic among healthcare workers by educational attainment. *Health Affairs Scholar*. <https://salolli/c82cd86>.

Отримано 11.05.2025

UDC 005.934:658.14/.16]:614.2

Olena Gonta

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Tourism
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: e.gonta@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-6434-357X>

ResearcherID: [A-9502-2017](https://orcid.org/0000-0001-6434-357X)

Yevhenii Shakun

Postgraduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: shyevhdm@stu.cn.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0008-7718-1643>

FORMATION OF A SYSTEM OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF HEALTH CARE INSTITUTIONS

The article examines the essence of the financial and economic security system of healthcare institutions from the perspective of a systems approach. The aim was to identify key elements and principles for the development of an effective financial and economic security system for healthcare institutions aimed at ensuring their sustainable development. It was found that the financial and economic security system is an integrated entity characterized by a clear goal, a set of interacting components and the ability to ensure the stable operation of a medical institution, the preservation of its assets, their optimal use, counteraction to external and internal negative influences, the provision of appropriate medical care and the fulfillment of social obligations. Within the framework of the article, the author defined the goal and objectives of the financial and economic security system, and also identified interdependent subsystems that are part of it, the effectiveness of which determines the ability of the system to continue to function as long as possible, namely: financial management subsystem; risk management subsystem; legal subsystem; personnel subsystem; material and technical subsystem and information security subsystem. The main functions are disclosed: protective, control, analytical, predictive, regulatory, informational, preventive, ensuring stability, optimization, ensuring social responsibility, risk management and investment innovation. The key principles of the development of the financial and economic security system are also given and characterized, namely the principles of: complexity, systematicity, prevention, transparency and accountability; efficiency, flexibility and adaptability; legality, diversification, economic feasibility, responsibility, continuous improvement and timeliness of response.

Key words: security; finance; financial and economic security; healthcare institution; medical institution; system.

Fig.: 1. References: 13.